

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТУ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан географічного факультету
/Калинич І. В./
« 29 » червня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРИРОДНИЧА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ І СВІТУ

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.07 Середня освіта (Географія)
Освітня програма	“Географія”
Статус дисципліни	обов’язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Природнича географія України і світу**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта / Педагогіка** спеціальності **014 Середня освіта** предметної спеціальності **014.07 Середня освіта (Географія)** освітньої програми «Географія».

Розробник: Карабінюк М. М., к.геогр.н., асистент

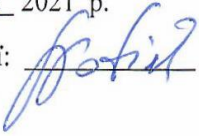
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри фізичної географії та раціонального природокористування

протокол № 11 від « 25 » червня 2021 р.

Завідувач кафедри: Поп С. С.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

протокол № 8 від « 29 » червня 2021 р.

Голова науково-методичної комісії: Потіш Л. А.

© Карабінюк М. М., 2021 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2021 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 135	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 5	I	I
	Лекції:	
	32	8
	Практичні (семінарські):	
	22	6
Вид підсумкового контролю: комбінований	Лабораторні:	
	–	–
Форма підсумкового контролю: екзамен	Самостійна робота:	
	81	121

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Природнича географія України і світу» є теоретико-методологічними основами природничої географії, а також ознайомлення студентів із геокомпонентною структурою цілісної географічної оболонки Землі, як найбільшого природного комплексу із своєрідною функціональністю і розвитком, фізико-географічними особливостями території України під впливом господарської діяльності людини та інше. Важливим завдання є формування у студенті цілісності та багатогранності взаємозв'язків у природі, усвідомлення впливу людини на процеси, які у ній відбуваються. Природниче вивчення України та інших регіонів світу сприяє розумінню студентами особливостей диференціації та континуальності географічної оболонки.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

- ⇒ Здатність спілкуватися державною мовою, уміти комунікувати з іншими, логічно викладати свою думку як усно, так і письмово (ЗК 3);
- ⇒ Вміння виявляти та вирішувати в професійній діяльності проблемні задачі, приймати науково-обґрунтовані управлінські рішення (ЗК 5);

Фахові (спеціальні, предметні) компетентності (ФК):

- ⇒ Набуття предметно-географічних, природознавчо-наукових, психолого-педагогічних компетентностей, оволодіння фундаментальними знаннями з дисциплін географічної науки на різних просторових рівнях (глобальному, національному і локальному), методологією географічних досліджень взаємозв'язків у складній системі «Людина–Природа» в контексті досягнення цілей збалансованого розвитку (ФК 1);
- ⇒ Здатність до постійного професійного самовдосконалення, вивчення і креативного застосування досягнень національної та світової географічної науки в науковій і педагогічній діяльності (ФК 2);
- ⇒ Здатність на глобальному, регіональному і локальному рівнях аналізувати в часі і просторі взаємопов'язані природні процеси і явища. Здатність логічного і світоглядного мислення в процесі освітньої, наукової і громадянської діяльності, осмислювати взаємозв'язки і закономірності в еколого-, гео-, соціо-просторі (ФК 7);
- ⇒ Здатність застосовувати географічні знання у міждисциплінарному і міжгалузевому контекстах. Здатність застосування теоретичних знань для вирішення практичних проблем на регіональному і національному рівнях, зокрема щодо просторового аналізу та вирішення проблем взаємодії суспільства і природи в контексті збалансованого розвитку (ФК 8);

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Природнича географія України і світу» є опанування низки навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП) впродовж навчання на освітньому рівні «Бакалавр», зданий вступний фаховий іспит з географії при вступі на магістратуру та інше.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Географія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знання причинно-наслідкових взаємозв'язків складових навколишнього середовища, впливу на них людської діяльності, стану, проблем та шляхів раціонального природокористування в контексті гармонізації стосунків у системі «суспільство–природа».	ПРН 2
Знання системи державного моніторингу довкілля на національному, регіональному і локальному рівнях, суб'єктів моніторингу та їх основних	ПРН 6

функціональних обов'язків, а також відповідної законодавчо-нормативної бази.	
Знання технічних і програмних засобів для реалізації прикладних задач, обробки баз даних з урахуванням особливостей сфери застосування у галузі географічних наук; розуміння основних операцій для використання геоінформаційних систем з відповідним програмним забезпеченням.	ПРН 7
Застосовувати новітні освітні методики і технології для формування в учнів школи предметних компетентностей, набуття сучасних уявлень про географічну оболонку Землі як середовище життєдіяльності людства, її структуру, природні багатства різних континентів, країн світу, України та її регіонів.	ПРН 10

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Природнича географія України і світу**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен Знати: ⇒ теоретико-методологічні основи та структуру природничої географії ⇒ взаємозв'язки між природними компонентами географічної оболонки та особливості її розвитку під впливом господарської діяльності людини у регіональному розрізі ⇒ історію господарського освоєння та сучасне використання природних ресурсів України та світу ⇒ особливості антропогенного навантаження на природне середовище та вплив природних негативних фізико-географічних процесів і техногенних катастроф на екологічну ситуацію в Україні та світі ⇒ сучасні тенденції змін у природному середовищі під впливом глобальних змін клімату та системи природокористування	ПРН 2 ПРН 6
Вміти: ⇒ аналізувати взаємозв'язки між природними компонентами та ландшафтами України і світу під впливом господарської діяльності людей ⇒ застосовувати практичні знання про властивості природного середовища і регіональні особливості використання для покращення екологічного стану території та зменшення негативного антропогенного навантаження ⇒ охарактеризувати сучасну системи природокористування та обґрунтувати перспективи розвитку природоохоронної діяльності в Україні і світі ⇒ застосовувати набуті знання про організації географічної оболонки та особливості антропогенного навантаження на природне середовище в освітній і педагогічній діяльності ⇒ визначити основні осередки та фактори забруднення довкілля в Україні та світі, обґрунтувати можливі шляхи його зменшення	ПРН 7 ПРН 10

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з дисципліни є: виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань під час практичних занять та самостійної роботи, дискусії при захисті практичних робіт, модульні контрольні роботи; комбінований підсумковий іспит.

Самостійна робота включає: опрацювання теоретичних положень навчальної дисципліни за

результатами прослуханого лекційного матеріалу; ознайомлення із картографічним матеріалом до практичних занять; вивчення окремих питань передбачених для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення наукової літератури і пошук додаткової інформації та ін.

Методи навчання: словесні (лекція, пояснення, розповідь, інструктаж), практичні (практична робота), наочні (ілюстрації, демонстрації).

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне опитування на практичних заняттях.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота та тестування.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен у комбінованій формі.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота			Модульна контрольна робота	Сума
П1	П2	П3	40	100
20	20	20		

П1, П2 ... – теми практичних робіт

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота			Модульна контрольна робота	Сума
П4	П5	П6	40	100
20	20	20		

П4, П5 ... – теми практичних робіт

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Макс. кількість балів (сумарна)	Кількість	Макс. кількість балів (сумарна)
Практичні роботи	3	60	3	60
Модульна контрольна робота	1	40	1	40
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу, який головно проводиться з метою оцінки результатів навчання студентів на визначених його етапах. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни **«Природнича географія України і світу»** проводиться двічі на семестр, згідно з розкладом модульних контролів визначених навчальною частиною за робочими навчальними планами в межах годин, які відведені на практичні заняття. До виконання модульної роботи допускаються студенти, які виконали усі практичні роботи, що передбачені програмою дисципліни. До початку модульної контрольної роботи студенти мають мати поточні підсумкові бали за виконання практичних робіт та самостійної роботи.

Виконання модульної контрольної роботи передбачає виконання студентом завдань трьох рівнів складності: перший – 5 тестів (2 бали за кожну правильну відповідь (разом 10 балів)); другий – 2 терміни (5 балів за повне визначення кожного терміну (разом 10 балів)); третій – 2 теоретичні запитання (10 балів за вичерпну відповідь кожного запитання (разом 20 балів)). Максимальна кількість балів одержаних під час модульної контрольної роботи становить 40 балів.

Перескладання підсумкового модульного контролю студентами, які отримали рейтинговий

бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються.

Після завершення другого модульного контролю викладач оголошує загальну кількість балів накопичених студентом за семестр навчання. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то екзамен може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення результатів. У разі якщо студент бажає поліпшити свою оцінку, він складає екзамен за всією програмою навчальної дисципліни. При цьому, у підсумкову оцінку не враховуються (не додаються) бали накопичені студентом впродовж навчального семестру.

Критерії оцінювання модульного циклу

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка національна та ECTS	Критерії оцінювання
90 – 100	Відмінно (A)	Студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
82-89	Добре (B)	Студент повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
74-81	Добре (C)	Студент повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.
64-73	Задовільно (D)	Студент розкрив теоретичні питання, але при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння матеріалу.
60-63	Задовільно (E)	Студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у студента.
35-59	Незадовільно (FX)	Студенту не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило, такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.
0-34	Незадовільно (F)	Студенту не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Семестровий контроль з дисципліни «Природнича географія України і світу» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену у комбінованій формі за змістом та структурою екзаменаційних білетів (попередньо затверджених на засіданні кафедри), які цілісно охоплюють навчальний матеріал, визначений робочою навчальною програмою дисципліни. Термін проведення семестрового контролю визначений графіком навчального процесу. Впродовж семестру студенти мають можливість набрати від 0 до 100 балів, що переводиться у національну шкалу оцінювання і, відповідно, у шкалу ECTS. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то екзамен може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення їх результатів. Під час підсумкового семестрового контролю студент, який набрав більше 60 балів, має право підвищити свою оцінку складаючи іспит і, незважаючи на успішність спроби, його оцінка не може бути нижчою від суми балів накопичених впродовж навчального семестру. Підсумкова оцінка з дисципліни визначається викладачем головно на основі оцінювання відповідей на питання екзаменаційних білетів з урахуванням балів, отриманих за відповіді на додаткові питання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи)	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано
0-34	F		

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Фізична (натуральна) географія України і світу

- Тема 1. Вступ до курсу. Місце та структура природничої географії у системі географічних наук*
Предмет і завдання навчального курсу. Природнича географія як науки. Структура природничої географії та її місце у системі географічних наук. Рівні пізнання та предмет вивчення природничої географії.
- Тема 2. Геологічний фундамент Землі. Сучасні особливості розвитку земної кори України і світу*
Поняття про геологічний фундамент. Історія розвитку вчення про геологічну будову Землі. Загальні особливості тектонічної будови Землі. Різновиди та поширення основних тектонічних структур. Розвиток та сучасні риси геологічної будови. Палеогеографічні умови антропогену та особливості поширення антропогенових відкладів. Неотектонічні рухи земної кори. Особливості тектонічної та геологічної будови України.
- Тема 3. Рельєф та його особливості. Орографічні особливості України і світу.*
Чинники формування рельєфу. Форми рельєфу. Генетичні типи рельєфу та їх поширення. Особливості розвитку рельєфу суші. Рівнини. Гірські системи. Рельєф дна Світового океану. Рельєф як азональний чинник диференціації ландшафтів. Характеристика рельєфу України. Антропогенний рельєф України і світу.
- Тема 4. Клімат та його особливості. Кліматичні умови України і світу.*
Кліматотвірні чинники та їх характеристика. Елементи клімату. Загальна циркуляція атмосфери, її фактори та закономірності. Диференціація (широтна, вертикальна) кліматичних умов. Погода і клімат. Характеристика клімату України. Глобальні зміни клімату та їх особливості.
- Тема 5. Світовий океан та внутрішні води. Водні ресурси України і світу.*
Поверхневі води. Світовий океан та його характеристика. Регіональний аналіз водних об'єктів. Моря і океани. Річки. Озера і водосховища. Льодовики. Характеристика водних ресурсів України. Ресурси поверхневих вод. Ресурси підземних вод. Проблеми раціонального використання водних ресурсів України і світу.
- Тема 6. Ґрунтовий покрив. Земельні ресурси України і світу.*
Ґрунт та його властивості. Чинники формування ґрунту. Закономірності диференціації ґрунтового покриву. Ґрунти рівнин. Ґрунти гірських систем. Ґрунтовий покрив України та його особливості. Земельні ресурси України і світу.
- Тема 7. Рослинний та тваринний світ. Біологічні ресурси України і світу.*
Типи рослинного покриву. Класифікація тварин. Закономірності поширення флори і фауни. Поняття про біоценоз та біотопи. Біологічні ресурси. Регіональний аналіз біологічного різноманіття. Характеристика флори і фауни України. Господарський вплив на флору і фауну.

Тема 8. Географічна оболонка та особливості її диференціація. Ландшафти України.

Поняття про географічну оболонку та її властивості. Чинники та закономірності диференціації географічної оболонки. Природні (ландшафтні) зони. Поняття про ландшафт та ландшафтну структуру. Рівнинні та гірські ландшафти. Фізико-географічне районування України і світу. Ландшафтне різноманіття. Формування та розвиток сучасних ландшафтів.

Модуль 2. Історична й антропогенна географія України і світу

Тема 9. Господарське освоєння України і світу

Історія господарського освоєння України і світу. Світове господарство. Типи господарств. Сільське господарство. Промисловість. Сучасне сільське господарство та промисловість України. Загальна характеристика господарського навантаження на довкілля. Осередки надмірного господарського навантаження.

Тема 10. Антропогенне навантаження на ландшафти України і світу.

Поняття про антропогенне навантаження. Чинники та особливості антропогенного навантаження у світі. Види антропогенного навантаження. Регіональний аналіз антропогенного навантаження. Антропогенні ландшафти та їх типи. Особливості антропогенного навантаження в Україні. Нормування антропогенного навантаження.

Тема 11. Антропізація та модифікація природних комплексів України і світу

Поняття про антропізацію та модифікацію ландшафтних комплексів. Особливості вивчення модифікації. Антропізація ландшафтних комплексів як наслідок людської діяльності. Ступінь модифікації природних комплексів. Регіональний аналіз модифікації природних комплексів.

Тема 12. Техногенне забруднення довкілля в Україні та світі

Проблема забруднення довкілля. Загальні положення визначення техногенного забруднення. Види та фактори забруднення. Забруднення повітря, вод, ґрунтів та інше. Регіональний аналіз техногенного забруднення у світі. Техногенне забруднення в Україні. Особливості використання техногенно забруднених територій в Україні та світі.

Тема 13. Екологічна ситуація в Україні та світі.

Поняття про екологічний стан та екологічну ситуацію. Методи та підходи до вивчення екологічної ситуації. Фактори утворення екологічної ситуації. Сучасні негативні фізико-географічні процеси. Природні та техногенні катастрофи у світі. Екологічна ситуація в Україні. Перспективи покращення екологічної ситуації в Україні та світі.

Тема 14. Актуальні проблеми природничої географії.

Теоретико-методологічні проблеми природничої географії. Прикладні проблеми природничої географії.

Тема 15. Проблеми раціонального використання природних ресурсів в Україні та світі

Сутність природних ресурсів та їх характеристика. Сучасні тенденції до природокористування. Проблема вичерпності природних ресурсів. Особливості використання природних ресурсів в Україні. Принципи та цілі раціонального природокористування. Оптимізація системи природокористування в Україні та світі.

Тема 16. Сучасний стан та перспективи природоохоронної діяльності в Україні та світі.

Сучасний стан та напрямки природоохоронної діяльності у світі. Технології захисту довкілля. Зарубіжний досвід регулювання природокористування та охорони навколишнього середовища. Природоохоронна діяльність в Україні. Перспективи розвитку природоохоронної діяльності.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
1-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Вступ до курсу. Місце та структура природничої географії у системі географічних наук	7	2				5
Тема 2. Геологічний фундамент Землі. Сучасні особливості розвитку земної кори України і світу	9	2	4			5
Тема 3. Рельєф та його особливості. Орографічні особливості України і світу	9	2				5
Тема 4. Клімат та його особливості. Кліматичні умови України і світу	9	2	3			5
Тема 5. Світовий океан та внутрішні води. Водні ресурси України і світу	8	2				5
Тема 6. Ґрунтовий покрив. Земельні ресурси України і світу	9	2	2			5
Тема 7. Рослинний та тваринний світ. Біологічні ресурси України і світу	7	2				5
Тема 8. Географічна оболонка та особливості її диференціація. Ландшафти України	7	2				5
Модульна контрольна робота			1			
Разом за модуль	66	16	10			40
Модуль 2						
Тема 9. Господарське освоєння України і світу	9	2	4			5
Тема 10. Антропогенне навантаження на ландшафти України і світу	9	2				5
Тема 11. Антропізація та модифікація природних комплексів України і світу	8	2				6
Тема 12. Техногенне забруднення довкілля в Україні та світі	9	2	4			5
Тема 13. Екологічна ситуація в Україні та світі	9	2				5
Тема 14. Актуальні проблеми природничої географії	7	2				5
Тема 15. Проблеми раціонального використання природних ресурсів в Україні та світі	8	2	3			5
Тема 16. Сучасний стан та перспективи природоохоронної діяльності в Україні та світі	9	2				5
Модульна контрольна робота			1			
Разом за модуль	69	16	12			41
Разом за семестр	135	32	22			81

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
1-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Вступ до курсу. Місце та структура природничої географії у системі географічних наук	29	2				25
Тема 2. Геологічний фундамент Землі. Сучасні особливості розвитку земної кори України і світу			2			
Тема 3. Рельєф та його особливості. Орографічні особливості України і світу						
Тема 4. Клімат та його особливості. Кліматичні умови України і світу	39	2	2			35
Тема 5. Світовий океан та внутрішні води. Водні ресурси України і світу						
Тема 6. Ґрунтовий покрив. Земельні ресурси України і світу						
Тема 7. Рослинний та тваринний світ. Біологічні ресурси України і світу						
Тема 8. Географічна оболонка та особливості її диференціація. Ландшафти України						
Разом за модуль	68	4	4			60
Модуль 2						
Тема 9. Господарське освоєння України і світу	40	2				36
Тема 10. Антропогенне навантаження на ландшафти України і світу						
Тема 11. Антропізація та модифікація природних комплексів України і світу						
Тема 12. Техногенне забруднення довкілля в Україні та світі			2			
Тема 13. Екологічна ситуація в Україні та світі						
Тема 14. Актуальні проблеми природничої географії	27	2				25
Тема 15. Проблеми раціонального використання природних ресурсів в Україні та світі						
Тема 16. Сучасний стан та перспективи природоохоронної діяльності в Україні та світі.						
Разом за модуль	67	4	2			61
Разом за семестр	135	8	6			121

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Геологічна будова і рельєф гірських систем	4	2
2	Зміни клімату та рівня вод Світового океану	4	2
3	Біологічні ресурси суші та океану	2	

4	Навантаження господарства і промисловості на природне середовище	4	
5	Природні та техногенні катастрофи	4	2
6	Природоохоронні об'єкти та перспективи їх розвитку	4	
Разом		22	6

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		
		денна	заочна	
1	Сучасні тенденції розвитку природничої географії в Україні	5	25	
2	Природнича географії і фізична географія – спільні та відмінні риси			
3	Основні етапи розвитку геологічної будови Землі	5		
4	Найстаріші тектонічні структури в Україні та світі			
5	Області найінтенсивніших неотектонічних рухів на планеті	5		
6	Четвертинний період розвитку рельєфу в Україні			
7	Регіональні особливості змін клімату в Україні та світі	5	35	
8	Основні сценарії змін клімату на планеті			
9	Поняття секторності та бар'єрності			
10	Водозабезпеченість України та її регіональні відмінності	5		
11	Підземні води та їх запаси			
12	Особливості формування та різновиди льодовиків			
13	Проблема малоземелля у гірських регіонах світу та України	5		36
14	Деградація ґрунтів України			
15	Характеристика біологічних ресурсів Чорного та Азовського морів	5		
16	Унікальні та зникаючі види флори і фауни			
17	Проблеми збереження ландшафтного різноманіття	5		
18	Сучасні тенденції розвитку географічної оболонки			
19	Розвиток ландшафтів України у плейстоцені та голоцені	5	25	
20	Особливості видобутку корисних копалин в Україні			
21	Найбільші сільськогосподарські регіони світу			5
22	Осередки найбільшого демографічного навантаження			
23	Методи аналізу антропогенного навантаження	6		
24	Фактори антропізації природних комплексів			
25	Приклади модифікації ландшафтних комплексів в Україні	5		
26	Підходи до вивчення модифікації природного середовища			
27	Вплив на довкілля Чорнобильської АЕС	5		
28	Забруднення природного середовища нафтопродуктами			
29	Надмірне техногенне навантаження в Україні	5		
30	Небезпечні фізико-географічні процеси в Українських Карпатах			
31	Запобігання небезпечних екологічних ситуацій	5	25	
32	Прикладні напрямки природничої географії			
33	Ландшафтне планування як інструмент вирішення екологічних проблем			
34	Економічна ефективність системи природокористування в Україні	5		
35	Європейський досвід управління та моніторингу природних ресурсів			
36	Функціональне зонування природоохоронних об'єктів в Україні	5		
37	Найбільші природоохоронні об'єкти світу			
38	Значення природоохоронної діяльності для збереження довкілля			
	Разом	81	121	

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Вивчення навчальної дисципліни «Природнича географія України і світу» передбачає використання географічних карт, навчальних атласів, ілюстрацій, схем, таблиць, довідників тощо, відповідно до теми заняття, низки освітніх порталів із електронним картографічним матеріалом та ін. Для представлення деяких лекційних матеріалів та результатів індивідуальних робіт студентів передбачається використання мультимедійних проекторів та екранів.

Інформаційні технології та засоби онлайн навчання: прикладні програми (MS Office 2010, MS Windows XP), система електронного навчання Moodle <https://e-learn.uzhnu.edu.ua>, електронна пошта на базі глобальних інформаційно-комунікаційних порталів, внутрішня корпоративна електронна пошта УжНУ; електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ» <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui>, сайт УжНУ <https://www.uzhnu.edu.ua>, інформаційні ресурси в мережі Інтернет.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Байцар А. Л. Фізична географія України : навчально-методичний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 354 с.
2. Гродзинський М. Д. Ландшафтна екологія. Київ : Знання, 2014. 550 с.
3. Денисик Г. І. Природнича географія Поділля. Вінниця: ЕкоБізнесЦентр, 2011. 184 с.
4. Денисик Г. І. Антропогенне ландшафтознавство. Ч. І. Глобальне антропогенне ландшафтознавство. Вінниця: Вінницька обласна друкарня, 2014. 334 с.
5. Міллер Г. П., Петлін В. М., Мельник А. В. Ландшафтознавство: теорія і практика. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. 172 с.
6. Національна безпека України у викликах новітньої історії : монографія / авт.-укл. В. І. Шпак; кер. авт. кол. С. І. Табачников. К.: ДП «Експрес-об'ява», 2020. 464 с.
7. Хвесик М. А. Економіка природокористування: вектори розвитку. К. : ДУ ІЕПСР НАН України, 2019. 398 с.

Допоміжна література

1. Атлас Чорнобильської зони відчуження = Atlas of Chernobyl exclusion zone (1:200 000) / М-во України по захисту населення від наслідків аварії на ЧАЕС, Адм. Чорнобил. зони відчуження, Чорнобил. НТЦ міжнар. досліджень; НАН України, Наук.-інж. центр радіогідроекоол. полігон. досліджень; Уклад. та підгот. до друку НВП «Картографія». Київ: НВП "Картографія", 1996.
2. Буряник О. О., Карабінюк М. М., Гостюк З. В. Природно-заповідний фонд Сколівських Бескид: ландшафтна диференціація, структура та перспективи. *Людина та довкілля. Проблеми неоекології*. 2021. № 35. С. 83–92. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-4224-2021-35-08>
3. Гадзало А. Я. Проблеми раціонального природокористування в процесі забезпечення збалансованого розвитку України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 7. С. 71–73.
4. Денисик Г. І., Стефанков Л. І. Структура природничої географії. *Українська історична географія та історія географії України*. 2009. С. 46–47.
5. Денисик Г. І., Стефанков Л. І., Чиж О. П. Фізична чи природнича географія України. *Проблеми безперервної географічної освіти і картографії* : зб. наук. праць. 2018. Вип. 28. С. 26–33.
6. Денисик Г. І., Чиж О. П. Природнича географія України. *Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Сер.: Географія*. 2016. Вип. 28, № 3-4. С. 5–10.
7. Денисик Г. І. Природнича географія: суть, структура, переваги. *Стан, проблеми і перспективи природничої географії* : матеріали круглого столу – Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2011. – С. 19-24

8. Карабінюк М. М. Природні територіальні комплекси субальпійського і альпійського високогір'я Чорногірського масиву Українських Карпат : дис. ... канд. геогр. наук : 11.00.01. / Київський нац. ун-т. ім. Т. Шевченка. Київ, 2020. 278 с.
9. Карабінюк М. М., Гнатьяк І. С., Марканич Я. В. Антропізація цінних природних територіальних комплексів субальпійського й альпійського високогір'я Чорногори під впливом рекреаційно-туристичної діяльності в околицях озера Бребенескул (Українські Карпати). *Фізична географія та геоморфологія*. 2020. Вип. 1-3(99-101). С. 13–23. DOI: <https://doi.org/10.17721/phgg.2020.1-2.02>
10. Карабінюк М. М., Марканич Я. В. Динамічність кліматичних умов та сучасні тенденції їхніх змін у північно-східному секторі ландшафту Чорногора (Українські Карпати). *Природа Карпат: науковий щорічник Карпатського біосферного заповідника та Інституту екології Карпат НАН України*. 2020. Вип. №1(5) С. 58–70
11. Хвесик М. А., Обиход Г. О. Природно-ресурсна сфера України: стан та шляхи збереження. *Вісник Національної академії наук України*. 2019. № 7. С. 36–44. DOI: doi.org/10.15407/visn2019.07.036

Ресурси в мережі Інтернет

Підручники та матеріали для вивчення навчальної дисципліни:

1. https://library.vspu.edu.ua/polki/akredit/kaf_3/denisyk.pdf
2. http://library.vspu.edu.ua/repositarij/reposit/texti/navchalni/Osnovi_antropog._landshavtoznnavstva.pdf

Освітні портали:

1. <http://geomap.land.kiev.ua/zoning-1.html>
2. <http://atlas.igu.org.ua/index.html>
3. <http://wdc.org.ua/atlas/default.html>
4. <http://biblioteka.uz.ua/>
5. <http://www.nbu.gov.ua/>
6. <https://geography.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/12/%D0%9F%D0%B0%D0%BD%D1%8C%D0%BA%D1%96%D0%B2.pdf>
7. <http://geografica.net.ua/>
8. <http://geoknigi.com/index.php>